

Utjecaj tehnologije na poslovanje školskih knjižnica

Matošević, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:564349>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-06-07**



FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij informatologije

Nikolina Matošević

Utjecaj tehnologije na poslovanje školskih knjižnica

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Darko Lacović

Osijek, 2019.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske znanosti

Preddiplomski studij informatologije

Nikolina Matošević

Utjecaj tehnologije na poslovanje školskih knjižnica

Završni rad

Područje društvenih znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti,
knjižničarstvo

Mentor: doc. dr. sc. Darko Lacović

Osijek, 2019.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnog odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum 5.9.2019.

Nikolina Kotošević 0122221024
ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Školska je knjižnica bitna za razvijanje ne samo informacijske pismenosti, nego danas sve više računalne i medijske pismenosti. Informacijska je tehnologija postala dijelom svake, pa tako i školske knjižnice te bitno utječe na promjene u knjižničarskoj djelatnosti, način odvijanja nastave, vještine, znanje i ponašanje djece. Pojavom mrežnih stranica mnoge informacije o građi i knjižnici postaju dostupne od kuće. Osim toga, mrežne stranice pozitivno utječu na svaku ustanovu, ne samo knjižnicu, tako da promoviraju aktivnosti koje će se održati, omogućuju da se pozivaju korisnici knjižnice i sl. Besplatni internet u knjižnici daje mogućnost korištenja mnogih mrežnih pomagala i alata za učenje. Školski knjižničari su ti koji igraju veliku ulogu u informacijskoj pismenosti korisnika, odnosno djece. Oni moraju znati odgovoriti na promjene koje je tehnologija donijela u knjižnicu, zatim učiti korisnike kako se prilagoditi tim promjenama. Osim što trebaju poučiti korisnike da koriste informacijsku tehnologiju, zadatak im je također neprestano nadograđivati i usavršavati svoje znanje kako bi kvalitetnije pružili usluge korisnicima. Online tečajevi su jedan od oblika unaprjeđivanja znanja. Tehnologija u knjižnicama je uvelike poboljšala poslovanje, ubrzala određene zadatke, olakšala rad knjižničarima i nastavnicima te učinila učenje zanimljivijim. No, osim velikog broja prednosti koje tehnologija donosi, postoje i određeni nedostaci kao što su npr. ovisnost poslovanja o internetu i računalu, povećani obujam posla te opasnosti društvenih mreža i sl. Današnje školske knjižnice bi trebale postići ravnotežu između tradicionalnog i suvremenog u svome poslovanju kako bi sačuvale i zaštitile prvotnu namjenu te na kraju samu svrhu školske knjižnice, no istodobno trebaju prigrliti promjene i tehnološkim inovacijama poboljšati vlastitu djelatnost.

Ključne riječi: školska knjižnica, tehnologija, internet, korisnici

Sadržaj

Sažetak	4
1. Uvod	1
2. Školska knjižnica i digitalna tehnologija.....	2
2.1. Mrežni alati i internet u školskim knjižnicama	3
2.2. Prednosti i nedostaci tehnoloških medija i interneta	5
2.3. Poslovi školskih knjižničara	7
3. Medijska pismenost u školskoj knjižnici.....	10
3.1. Učenje uz pomoć digitalnih medija	11
3.2. Primjeri programa medijske pismenosti	13
4. Zaključak	15
Literatura	16

1. Uvod

Cilj je ovoga rada prikazati načine na koje se tehnologija može koristiti u školskim knjižnicama te promjene koje je donijela u njihovom radu. U radu se također pozornost posvećuje medijskoj pismenosti među mladima i djecom. U drugom poglavlju govori se o tehnološkoj djelatnosti školske knjižnice te se spominju vrste građe, njezine zadaće i popis osnovne tehničke opreme. Došlo je do velikih promjena u djelatnosti svih vrsta knjižnica pa tako i školskih. Pojavom interneta, informacije su dostupne u svakome trenutku, a mrežni alati postaju korisno i prisutno pomagalo u nastavi. U radu se zatim prikazuju prednosti i nedostaci korištenja tehnologije i interneta u školskim knjižnicama. Neke od prednosti su dostupnost, jednostavnost, olakšano i ubrzano rješavanje poslova, a nedostaci su teško pronalaženje relevantnih informacija zbog velikog broja informacija, razne prijetnje kao što su virusi, spamovi i dr.

Školski knjižničari se prilagođavaju i neprestano uče o promjenama u školskim knjižnicama. Osim stručnih knjižničarskih, pedagoško-psiholoških i didaktičko-metodičkih kompetencija, knjižničari bi danas trebali posjedovati i informacijsko-komunikacijska znanja i vještine. Jedna od obveznih karakteristika jest posjedovanje znanja rada na računalu. Upravo iz tog razloga, vrlo bitno je stručno usavršavanje koje se u hrvatskom obrazovnom sustavu ostvaruje u dva osnovna oblika (individualno i skupno). Nadalje, u radu se govori o važnosti medijske pismenosti te kako se radi na njenom promicanju u školskim knjižnicama. Poticanjem čitanja iz različitih izvora, provođenjem radionica i školskih projekata te timskim radom, učenici lako mogu svladati medijsku pismenost. Medijska pismenost je vrlo bitna za uspjeh i budućnost novih generacija. Na kraju rada ukratko se opisuje utjecaj medija na djecu i mlade. Knjižničari mogu velikim dijelom utjecati na razmišljanja i stavove učenika. Djeca su danas okružena različitim medijima, informacijama i internetskim prijetnjama. Zadatak školskog knjižničara je ukazati na probleme i nedostatke interneta te novih medija koje svaka osoba, a pogotovo dijete treba znati.

2. Školska knjižnica i digitalna tehnologija

Školska knjižnica, unatoč naprednoj tehnologiji i internetu, središnje je mjesto učenja te bitno utječe na osobni rast i razvoj pojedinca. Prema Standardu za školske knjižnice „Školska knjižnica je organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i daje na upotrebu građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba korisnika i permanentnog obrazovanja.“¹ Građa školske knjižnice je namijenjena upravo korisnicima koji polaze školu, a primjerena je njihovoj dobi. Osim toga, u školskim knjižnicama se nalazi i stručna literatura koju koristi stručno osoblje te škole. Neke od zadaća školske knjižnice su: unaprjeđivanje odgojno-obrazovne, stručne knjižnične i kulturne i javne djelatnosti, zatim poticanje čitanja, provođenje programa knjižnično-informacijske pismenosti, nabava i obrada građe, omogućavanje pristupa građi, pomoć učenicima u učenju, sudjelovanje u školskim projektima te mnoge druge.²

Kako bi sačuvale i održale povjerenje korisnika te unaprijedile svoje usluge, školske knjižnice za svoje usluge koriste informacijsko-komunikacijske tehnologije. Uz korištenje računala, različitih medija, alata, e-nastavnih materijala, interneta i sl., sve informacije postaju dostupne u svakome trenutku. Osim korisnicima, tehnologija uvelike olakšava posao i knjižničarima. Knjižničari tako jednim dijelom postaju i informatičari. Kako tehnologija utječe na poslovanje školske knjižnice pokazuje i osnovna tehnička oprema koja bi se trebala nalaziti u prostorima školske knjižnice, a to su: telefon, telefaks, AV oprema, računala te oprema za brzi prijenos podataka (mreža) - multimedija i pisači.³ Vrlo bitno za knjižničare jest razviti informacijsku pismenost, tj. naučiti učenike, odnosno korisnike školske knjižnice kako pronaći, kritički procijeniti, odrediti je li informacija relevantna i istinita, tako da budu sposobni vrednovati te na kraju djelotvorno upotrijebiti informaciju. Budući da su računala postala obavezni dio opreme knjižnice, prema objavljenim podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u 2004. i 2005. godini je kupljeno 400 računala za školske knjižnice. Primjena informacijske tehnologije u školskim knjižnicama ima dvije faze s kojima su se knjižnice susrele prilikom prilagodbe informatičkom dobu i promjenama. U prvoj su fazi školske knjižnice bile usmjerene na automatizaciju

¹ Standard za školske knjižnice. URL:

https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/file/novosti/Novi_Standard_za_skolske_knjiznice_2013_za_javnu_raspravu.pdf (2019-05-02)

² Usp. Isto

³ Usp. Isto

poslovanja, u drugoj u procese umrežavanja i međusobne suradnje. No postoji još dosta stvari na kojima se mora poraditi i na kojima treba uvesti promjene.⁴

Školska knjižnica nikada ne bi trebala biti samo tradicionalna ili samo digitalna. Ona mora pronaći ravnotežu između te dvije stvari. Sumnja se da će u budućnosti postojati samo virtualna, digitalna ili knjižnica bez zidova. Zadatak joj je da ravnopravno tretira različite vrste medija, i o njima educira korisnike. Također, treba prihvatiti i iskušati sve što joj može poboljšati usluge i učiniti korisnike zadovoljnima.⁵

2.1. Mrežni alati i internet u školskim knjižnicama

Sve osnovne i srednje škole danas imaju besplatan pristup internetu. Internet je mreža koja povezuje mnogobrojne računalne sustave i mreže, zasnovana na zajedničkom adresnom sustavu i komunikacijskom protokolu; uspostavljena 1983. u okviru akademske zajednice, brzo se razvija i postaje iznimno popularni medij, odnosno globalna mreža.⁶ Preglednici kao što su Internet Explorer, Opera, Mozilla Firefox i drugi omogućuju pristup internetskim servisima i pregledavanje sadržaja. U početku su se računala u školskoj knjižnici koristila za pretraživanje interneta, nakon toga se internet počeo koristiti za komunikaciju s knjižničarom, komunikaciju putem elektroničke pošte, a zatim se ta komunikacija počela odvijati na samom internetu (forumi, news-grupe, chat). Omogućeno je stvaranje virtualnog mrežnog prostora pa tako i stalna mogućnost uvida u knjižnične zbirke. Osim toga, postoji mogućnost da se zbirke, fotografije i slično, šire ili ograniče javnosti.

Osim uvida u vlastite radove internet također daje uvid i u tuđe radove, pa se tako može poistovijetiti, usporediti i nadopuniti svoj rad. Stalna dostupnost interneta daje mogućnost pohrane podataka, dohvaćanje podataka, dijeljenje podataka i radova te zajednički rad. U svome poslovanju, a posebno u radu s učenicima, školski knjižničari mogu koristiti mnoštvo mrežnih aplikacija, programa i pomagala kao što su internet, elektronička pošta, MS Word, MS Power

⁴ Usp. Vladilo, Ivana. Suradnja školskih knjižničara u informacijskom društvu. // XX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Opatija, 2. - 5. travnja 2008. / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008. Str. 8. URL: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1944&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE%20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1 (2019-05-03)

⁵ Usp. Isto, str. 9.

⁶ Usp. Anić, Vladimir. Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb : Novi Liber, 2003.

Point, Photoshop, Adobe i mnogi drugi.⁷ Kako i knjižničari, tako se i učitelji/nastavnici susreću s tehnološkim promjenama u poučavanju kojima su obvezni prilagoditi se. Jedna od promjena jest e-Dnevnik. Osim prvotne upotrebe, e-Dnevnik daje mogućnost izrade različitih dokumenata, dodatne module za učenike i roditelje, te ugrađeni sustav izvještavanja. D. Kovačević i J. Lovrinčević navode sljedeće: „Informatička pismenost učenika danas je na zavidnoj razini, mrežne informacije svima su dostupne 24 sata na dan, ali učenici često nemaju razvijene vještine i znanja, a ponekad ni volje pronaći informaciju koja će odgovarati njihovom stupnju kognitivnog razvoja“.⁸ Iz tog razloga, vrlo je bitno „snalaziti se u informacijama“ pretraživanjem, pronalaženjem i njihovim kritičkim procjenjivanjem.

Sve su knjižnice, pa tako i školske pod utjecajem suvremenog doba i promjena. Stvaraju se novi kanali informacija, novo okruženje, programi, mediji i sl. Jedno od velikih novosti u knjižnicama je World Wide Web. „WWW je multimedijalni servis za objavljivanje i razmjenu informacija.“⁹ Mrežne stranice danas uvelike pozitivno utječu na svaku ustanovu ili tvrtku. „Prve mrežne stranice školskih knjižnica pojavile su se u razvijenim zemljama već 1994. godine. Od 1995. do 1996. broj mrežnih stranica školskih knjižnica rapidno se povećavao.“¹⁰ One pružaju informacije u svakom trenutku, promoviraju ustanovu i služe u mnoge druge svrhe kao npr. pretraživanje kataloga knjižnice i dr. Mrežne stranice školskih knjižnica se postupno transformiraju u virtualni prostor gdje korisnici uče, stječu nova znanja, izmjenjuju iskustva. Još jedna inovacija su servisi za pretraživanje informacija na internetu. Po kriteriju kvalitete informacija, servisi za pretraživanje informacija mogu se podijeliti u dvije skupine. Prva skupina su opći servisi koji sadrže opće informacije i one ne moraju biti kvalitetne. To su pretraživači namijenjeni općem pretraživanju na internetu. Zadaća pretraživača je stalno pregledavanje weba i prikupljanje novih stranica. Prilikom postavljanja upita na pretraživač, korisnik ima mogućnost koristiti Booleove

⁷ Usp. Dunderović, Tihomir; Rihtarić, Josip. Mrežni alati za e-školsko knjižničarstvo 2.0 // XX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Opatija, 2. - 5. travnja 2008. / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008. Str. 21. URL: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1944&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE%20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1 (2019-06-10)

⁸ Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012. Str. 35.

⁹ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica-korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije : Altagama, 2004. Str. 63.

¹⁰ Dukić, Zvezdana. Školske knjižnice u virtualnom prostoru: od mrežne stranice do virtualne zajednice učenja. // XXIV. Proljetna škola školskih knjižničara / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 25. URL:

<http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1948&grupa=P%8A%8AKRH&vrsta=ZBI&H=proljetna-skola> (2019-05-03)

operatore ako se upit želi postaviti u obliku fraze. Nedostatak općih servisa jest što je od pronađenih rezultata veliki broj nerelevantnih informacija. Sljedeća skupina su specijalizirani servisi. Oni sadrže kvalitetne informacije. Sastoje se od baze mrežnih stranica, organiziranih po kategorijama. Mogu se svrstati u 3 skupine: općeniti, akademski i komercijalni. Rade tako da se stranice indeksiranjem grupiraju u kategorije, preko nadređenih i podređenih pojmova i time se stvara hijerarhijski organizirana struktura. Nedostatak ovog servisa jest što pojmovi nisu utvrđeni kontroliranim rječnikom.¹¹

Suvremena školska knjižnica ima istu ulogu, ali puno više zadataka odnosno kriterija koje mora ispuniti kako bi zadovoljila današnje potrebe djece i korisnika. Ona bi trebala biti pristupačna svima, od djece do nastavnika i stručnih suradnika. Nadalje, treba osposobljavati učenike za individualan rad, buditi interes te stvarati naviku čitanja. Sljedeći zadatak je upoznavati korisnike s mogućnostima knjižnice i bazama podataka, a to se posebno odnosi na nastavnike i stručne suradnike. Kako bi pružila kvalitetnije informacije, školska knjižnica treba proizvoditi vlastite izvore informacija, omogućiti pristup svim izvorima znanja kao i slobodan pristup znanju. Vrlo bitno je organizirati izvannastavne aktivnosti, sudjelovati u aktivnostima s nadarenim učenicima, osigurati uvjete za suvremenu nastavu i učenje te stalno uvoditi inovacije u nastavu. Ono što školski knjižničar može organizirati u knjižnici je najčešće pričanje priča, književni susreti, izrađivanje plakata, radionice te manifestacije kao što je Mjesec hrvatske knjige i sl.¹²

2.2. Prednosti i nedostaci tehnoloških medija i interneta

Tehnologija služi kako bi olakšala, ubrzala, pojednostavila i poboljšala poslove, no uz prednosti postoje i određeni nedostaci. Postala je neodvojivim dijelom školske knjižnice, a to se zapravo može gledati i kao nedostatak. Kako se većim dijelom tehnologija odnosi na internet i njegova pomagala, knjižnica postaje ovisna o njemu. Svaki prekid, greška ili pad internetske veze može prouzročiti probleme kao što su npr. nedostupnost izvora, nemogućnost obavljanja zadataka preko interneta, trenutni gubitak komunikacije s korisnicima i sl.

Nadalje, povećao se obujam posla, npr. danas je vrlo bitno svaku dospjelu jedinicu građe unijeti u katalog, kako u fizički, tako i u virtualni, odnosno mrežni katalog za pretraživanje izvora. Vrlo

¹¹ Usp. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Nav. dj., str. 64-66.

¹² Usp. Isto, str. 52-53.

je jednostavno pronaći bilo kakav sadržaj, komunikacija je jednostavna i dostupna, internet daje mogućnost izrade vlastitog sadržaja, no taj sadržaj može stvarati bilo koja osoba spojena na mrežu te predstaviti kao netko drugi. Teško je pronaći relevantnu, istinitu i kvalitetnu informaciju. Internet je prostor mnogih prijetnji poput virusa, crva, spamova, trojanskih konja i sl.¹³

Različiti mediji istovremeno mogu utjecati i dobro i loše na dijete. Mogu potaknuti maštu i kreativnost, proširiti obrazovanje, smanjiti razliku društvenih slojeva i poticati toleranciju. No, također može kočiti maštu, poticati destruktivne vrste ponašanja, održavati stereotipe i otuđiti od društva. Vrlo je bitno kontrolirati aktivnost djeteta na medijima. Nasilje je prisutno na televiziji, filmovima, videoigrama što može negativno utjecati na djecu. Mediji prikazuju stereotipe, primjerice, dječaci se većinom prikazuju kao nasilni, vođe, fizički aktivniji, dok su djevojčice prikazane kao nježne i pasivne, zainteresirane samo za izgled i ljubav. Mediji mogu unijeti promjene u ponašanju, društvenosti, odnosu prema tijelu i kognitivnim sposobnostima.¹⁴

Utjecaj medija prema vremenu, može se kategorizirati na kratkoročni, srednjoročni i dugoročni utjecaj. Ako djeca manje vremena provode na medijima, smatra se da preferiraju gledati sadržaje koji su obrazovnog tipa. No, ako djeca provode po nekoliko sati dnevno na različitim medijima, obično biraju zabavne sadržaje. Poželjno je da djeca gledaju sadržaj koji potiče učenje, kreativnost, lijepo ponašanje. Dugoročno gledanje sadržaja koje ne utječe pozitivno na dijete može stvarati ovisnost, pretilost, gubljenje socijalnih vještina te najgore, nemogućnost razlikovanja virtualnog od stvarnog svijeta.¹⁵

Poznavanje rada na računalu postaje obavezna i tražena karakteristika svakog knjižničara. Tehnologija omogućava razvijanje informacijske pismenosti, širenje znanja, savladavanje novih vještina, komunikaciju na globalnoj razini i dr. Internet i tehnologija informaciju mogu predstaviti kao sliku, zvuk i pokretnu sliku što omogućava bolje shvatiti informaciju. Društvene mreže postale su sastavni dio života svake osobe te donose mnoge prednosti, kao što je upoznavanje i komuniciranje s ljudima diljem svijeta, prijateljima i obitelji, kreativnost, promoviranje stavova, aktivnosti i sl. Knjižničari koji koriste društvene mreže i tako obavještavaju svoje korisnike određenim aktivnostima i informacijama, moraju biti svjesni

¹³ Usp. Sigurnost i zaštita na internetu. URL: <https://sites.google.com/site/sigurnostizastitanainternetu/prednosti-i-nedostaci-interneta> (2019-07-17)

¹⁴ Usp. Pozitivni i negativni utjecaji medija, 2017. URL: <https://www.medijskapismenost.hr/pozitivni-i-negativni-utjecaji-medija/> (2019-07-18)

¹⁵ Usp. Kunić, Ivana; Vučković Matić, Marina; Sindik, Joško. Korištenje društvenih mreža kod učenika osnovne škole // Sestrinski glasnik 22, 2 (2017). URL: <https://hrcak.srce.hr/186119> (2019-06-15)

opasnosti koje društvene mreže predstavljaju za korisnike, posebno one osnovnoškolske dobi, kao što su primjerice, online predatori, virusi, krađe identiteta, *cyber-bullying* (vršnjačko nasilje), povrede privatnosti i ono najgore, ovisnosti kod mladih.¹⁶

2.3. Poslovi školskih knjižničara

Djelatnost školskih knjižničara danas se bitno razlikuje pod utjecajem upotrebe novih tehnologija u školskim knjižnicama. Školski je knjižničar visokoobrazovana osoba koja posjeduje znanja iz raznih nastavnih područja specifičnih za školu: znanosti, tehnike, psihologije i pedagogije, umjetnosti. Također, posjeduje specijalna znanja i vještine informacijskih stručnjaka za prikupljanje građe iz raznih izvora i različitih medija.¹⁷ S obzirom na složenost posla, osim zadaća kao npr. nabava i otpis građe, razmještaj građe, oblikovanja zbirki, posuđivanje građe, rad s nastavnicima i mnoge druge, od školskog knjižničara se danas također traži vrsno poznavanje najrazličitijih izvora te sve veće tehničko i računalno znanje. Od školskog knjižničara se očekuje da bude načitan, suvremen, kreativan, prilagodljiv i samostalan. Trebao bi iz svih područja znati ponešto, također mora redovno pratiti kako se razvija i mijenja informacijsko društvo, posjedovati znanja i vještine iz područja odgoja i obrazovanja, prilagoditi se svim situacijama, mora obavljati sve knjižničarske poslove te surađivati s kolegama, nastavnicima i učenicima.¹⁸

U školskim knjižnicama redovito se obavlja obrazovanje korisnika koje se odnosi na učenike i na nastavnike. Nastavnike se upoznaje s oblicima rada u školskoj knjižnici ali su u puno većoj mjeri u službi stručnog usavršavanja. Posao školskog knjižničara dio je nastavnog plana i programa, zbog čega mora posjedovati znanja iz pojedinih nastavnih predmeta kako bi što uspješnije poticao čitanje i informacijsku pismenost među korisnicima.

¹⁶ Usp. Isto

¹⁷ Usp. Galić, Sanja. Profesija školski knjižničar u informacijskom društvu. // XX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Opatija, 2. - 5. travnja 2008. / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008. Str. 15. URL: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1944&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE%20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1 (2019-07-02)

¹⁸ Usp. Galić, Sanja. Suvremeno školsko knjižničarstvo. // Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja 28, 2 (2012), str. 214-215. URL: <https://hrcak.srce.hr/95252> (2019-07-02)

Kompetencije koje školski knjižničar treba posjedovati su: stručne knjižničarske kompetencije, pedagoško-psihološke kompetencije i didaktičko-metodičke kompetencije. Smjernice za rad školskog knjižničara prema Nacionalnom okvirnom kurikulumu (2010) su: komunikacija na materinskom jeziku, digitalna kompetencija, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost, kulturna svijest i izražavanje.¹⁹

Za školskog je knjižničara vrlo bitan odgojno-obrazovni rad s učenicima. Knjižničar na učenike djeluje kao nastavnik koji omogućuje istraživanje i korištenje izvora informacija i znanja, prepoznaje potrebe učenika, ima potrebno iskustvo i pedagoške kompetencije i sl. Osim toga za školskog knjižničara bitna je suradnja i timski rad s ravnateljem, nastavnicima, članovima stručnog tima i drugim školskim osobljem, aktivno sudjelovanje u planiranju učenja i poučavanja, predlaganje medija, metoda i oblika realiziranja nastavnih sadržaja sa školskom knjižnicom i sl. Zatim, rad s roditeljima je nešto čime se knjižničar često susreće. Zajedno s roditeljima prepoznaje i razumije potrebe djece, odnosno učenika, preporučuje izvore na različitim medijima, potiče uključivanje roditelja u knjižnične poslove kao što je planiranje i provođenje različitih aktivnosti u knjižnici i sl. Osim s roditeljima, knjižničar također radi i s vanjskim korisnicima školske knjižnice tako što sudjeluje u izboru knjižnične građe na različitim medijima za rekreativno čitanje, učenje, pisanje, brine o promicanju ravnopravnosti među korisnicima, savjetnik je učenicima u izboru izvora za radove i sl. Knjižničar radi i na znanstveno-stručnim istraživanjima i razvojnim programima pružajući doprinos procesima samovrjednovanja škole i školske knjižnice, osmišljava i provodi istraživanja vezana s odgojno-obrazovnom i knjižničnom praksom, istražuje pokazatelje uspješnosti razvojnih programa obrazovanja korisnika, predlaže promjene i sl.²⁰

Stručno usavršavanje nastavnika i stručnih suradnika se u hrvatskom obrazovnom sustavu ostvaruje kroz dva osnovna oblika: individualno i skupno. Individualno je usavršavanje potrebno za kvalitetno obavljanje odgojno-obrazovne i stručne djelatnosti. Samostalno učenje praćenjem najnovije stručne literature, elektroničkih izvora i drugih izvora iz knjižničarstva jedan je od suvremenih načina usvajanja novih znanja s kojim se školski knjižničar svakodnevno susreće. Knjižničar treba raditi na ostvarenju osobnog programa koji pomaže da dobije odgovore na pitanja ili dvojbe koji se javljaju zbog brzih promjena u struci. Program također govori o odgovornosti knjižničara i osjetljivosti na stručna i pedagoško-psihološka pitanja. Također

¹⁹ Usp. Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Nav. dj., str. 108.

²⁰ Usp. Isto, str. 109 -117.

omogućuje snalaženje, profesionalni razvoj i razvoj osobnih vještina.²¹ Knjižničar svoj rad treba neprestano usavršavati i poboljšati tako što sudjeluje na seminarima, stručnim skupovima, savjetovanjima i slično. To podrazumijeva da prati što se mijenja u području knjižničarstva, čita stručnu literaturu iz područja knjižničarstva, pohađa online tečajeve da bude u korak s današnjim vremenom, promjenama i slično. Online tečajevi su jedan od oblika cjeloživotnog učenja, a Nacionalni Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU) primjer je ustanove koja pruža online tečajeve za one koji se bave ili se žele baviti knjižničarstvom. Tečajeve mogu polagati knjižničari iz svih vrsta knjižnica, pomoćni knjižničari, studenti knjižnične i informacijske znanosti i ostali. Centar nastoji povećati informatičku pismenost knjižničara te pomoći pri usvajanju novih znanja i vještina. Nudi preko 80 online tečajeva koji se odnose na tradicionalne i suvremene poslove svih vrsta knjižnica. Neki od tečajeva koji se tiču suvremene tehnologije i interneta su npr: digitalni repozitoriji, semantički web, nove tehnologije u radu s djecom i mladima i mnogi drugi.²²

²¹ Usp. Isto, str. 59.

²² Usp. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara. Trajna izobrazba knjižničara i informacijskih stručnjaka u RH. URL: <http://cssu.nsk.hr/> (2019-07-15)

3. Medijska pismenost u školskoj knjižnici

Školski knjižničari 21. stoljeća imaju dvije uloge kojima utječu na postignuća učenika: vođa i moderator tehnologije. Zadaća školskih knjižničara je razviti vještine informiranja kod korisnika koje će im omogućiti korištenje tehnologije kao važan alat za trenutna i buduća učenja. „Nove pismenosti“ su vrlo bitne za školski i životni uspjeh učenika, a knjižničari su ti koji uvelike mogu doprinijeti u savladavanju tih vještina. Mnoga profesionalna udruženja, Standardi i smjernice definiraju školske knjižničare kao neophodne obrazovne vođe.

R. Rebrović-Habek i Z. Dukić provele su istraživanje analizirajući medijsku pismenost u školskoj knjižnici Osnovne škole braće Radić u Zagrebu. Cilj istraživanja bio je ispitati zadovoljstvo korištenjem mješovite tehnologije u nastavi. Učenike se poučavalo o elementima i likovima stripa Durica, izrađivali su foto-strip uz pomoć aplikacije Comic Life te su na kraju provjeravali svoje znanje preko aplikacije Plickers. Zadovoljstvo učenika je ispitano kratkom anketom nakon svakog zadatka te grupnim intervjuom nakon završetka nastave. Rezultati istraživanja pokazali su kako je većina učenika bila zadovoljna nastavom te kako aktivnosti i zadatke koje uključuju korištenje suvremene tehnologije doživljavaju kao igre. Došlo se do zaključka kako je ovakav način nastave prihvaćen od strane učenika osnovne škole. Autorice smatraju da korištenje tehnologije u poučavanju još uvijek nije dovoljno, odnosno školske knjižničare u tome sprječava nedostatak sredstava i opreme ili jednostavno otpor prema korištenju tehnologije.²³

Postoji nekoliko načina kojima knjižničari djecu mogu osposobiti za kritičko i kreativno razmišljanje što će im pomoći u snalaženju informacijama. Prvi način je poticanje čitanja iz različitih izvora: novina, časopisa, beletristike i dr. Rasprave o pročitanoj, načini provođenja slobodnog vremena pružaju mogućnost otkrivanja korisnikovih čitateljskih potreba. Drugi način je organiziranje radionica, a to je česti oblik rada u knjižnicama. Nastavni sadržaj se povezuje razmišljanjima i osobnim iskustvom, prisutni su praktični radovi, kao npr. prikazi pročitanoj i sl. Sljedeći način su školski projekti. Oni potiču samostalno istraživanje, poučavaju istraživačke metode, informacijsku pismenost i povezivanje sadržaja nekog predmeta. Timska nastava kao način osposobljavanja kritičkog promišljanja je osmišljena kao surađivanje nastavnih predmeta s

²³ Usp. Rebrović-Habek, Ružica; Dukić, Zvezdana. Komuniciranje stripom: analiza sata medijske pismenosti u školskoj knjižnici. URL: [https://radovi2018.cuc.carnet.hr/modules/request.php?module=oc_program&action=view.php&id=150&type=2&a=\(2019-07-10\)](https://radovi2018.cuc.carnet.hr/modules/request.php?module=oc_program&action=view.php&id=150&type=2&a=(2019-07-10))

knjižnično-informacijskim sadržajem. Nastavnik i knjižničar u suradnji organiziraju školski sat koji se razlikuje od uobičajenog.²⁴

3.1. Učenje uz pomoć digitalnih medija

Živimo u vremenu kada se događaju brze i velike tehnološke promjene. Informacijska tehnologija utjecala je na eksploziju informacija, omogućila globalnu dostupnost informacija i, općenito, veliku povezanost ljudi iz različitih dijelova svijeta. „Promjene koje se odnose na informacije toliko su značajne da se i doba u kojem živimo naziva informacijskim društvom.“²⁵ Nijedno dijete ne uči na isti način. Nastava potpomognuta informacijsko-komunikacijskom tehnologijom, čini gradivo zanimljivijim, neuobičajenim i kreativnim. Poznate su tri teorije učenja:

1. behaviorizam – učenje smatra promjenom ponašanja
2. kognitivizam – učenje se odnosi na postupak pohrane obavijesti u mozgu
3. konstruktivizam – učenje se odnosi na gradnju novih zamisli utemeljenih na iskustvu i prethodnom znanju²⁶

Takva različitost zahtijeva i korištenje različitih medija. Isto tako, različiti mediji omogućuju razvijanje vlastitog stila učenja. Smatra se da je najstariji način upotrebe multimedije u svrhu stjecanja znanja korištenje CD-ova i DVD-ova.²⁷

Danas su dostupni različiti programi koji pomažu korisniku u savladavanju znanja, kao npr. programi za učenje stranih jezika, enciklopedije, priručnici i sl. Pojavom takvih pomagala tehnologija napreduje i dolazi do pojave online edukacija koje su danas vrlo popularne. Putem

²⁴ Usp. Galić, Sanja. Suvremeno školsko knjižničarstvo. Nav. dj., str. 209-211.

²⁵ Rihtarić, Josip. Multimedijske mogućnosti podrške u školskoj knjižnici. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Multimedijske_mogu%C4%87nosti_podr%C5%A1ke_u_%C5%A1kol_skoj_knji%C5%BEnici_%E2%80%93_Josip_Rihtari%C4%87 (2019-07-10)

²⁶ Usp. Laszlo, Marija; Lasić Lazić, Jadranka. Učenje kao obrada informacija (informatičko učenje): učenje kao obrada obavijesti potpomognuta informacijsko-komunikacijskom tehnologijom. // XXIV. Proljetna škola školskih knjižničara / Uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 19. URL: <http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1948&grupa=P%8A%8AKRH&vrsta=ZBI&H=proljetna-skola> (2019-07-10)

²⁷ Usp. Novak, Miroslav. Primjena multimedije u edukaciji. URL: <http://pvprm.zesoi.fer.hr/2002-2003-web/studenti-rad/mnovak/Dokumenti/seminar.htm> (2019-07-10)

video lekcija, korisnik u vrijeme i na mjestu koje sam odabere, može učiti i sudjelovati tako da šalje upite i komentare, razmjenjuje iskustva s drugima kao i u školi. Online edukacije su odličan primjer dodatnog znanja i aktivnosti. „Tele teaching“ se odnosi na učenje na daljinu. Ovaj način učenja može biti video na zahtjev i telekonferencija. Video na zahtjev radi tako da korisnik na tvrdom disku servera posjeduje predavanja koja pohranjuje i pregledava. Telekonferencija se odnosi na živu sliku i zvuk između dva ili više korisnika koji su fizički udaljeni te tako sudjeluju u raspravi. Iako se vremenom pojavljuju inovacije u području multimedije, primjena multimedije u osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj nastavi je vrlo skromna, i u većini škola primarno je pomagalo još uvijek PowerPoint prezentacija.²⁸

Aktivnost na društvenim mrežama može pozitivno utjecati na školske knjižnice tako što mogu promovirati i obavijestiti korisnike o aktivnostima koje će se održati. Društvene mreže daju mogućnost izrade online pozivnica koje podsjećaju korisnike na događanja koja se odvijaju u njihovoj blizini. Postoje smjernice za održavanje prisutnosti knjižnica. Iako se smjernice odnose na narodne knjižnice, one se mogu primijeniti na sve ostale, pa tako školske. Smjernice sadrže devet faza, a to su:

1. organizacija tima – odabir osobe koja će se brinuti o održavanju aktivnosti na društvenim mrežama
2. istraživanje – istraživanjem je potrebno izabrati društvenu mrežu ili više njih koja će odgovarati načinu rada knjižnice
3. planiranje ciljeva i aktivnosti – odrediti ciljeve i aktivnosti koje školska knjižnica želi postići aktivnošću na društvenim mrežama
4. identificiranje društvenih mreža koje odgovaraju ciljevima – pronaći društvenu mrežu koja pozitivno odgovara na određene ciljeve, istražiti koje društvene mreže koriste korisnici te knjižnice
5. detaljno informiranje o odabranim društvenim mrežama – upoznavanje s pravilima korištenja, poštivanje autorskih prava i sl.
6. planiranje aktivnosti i usluga – određivanje vrste sadržaja i informacija koje će se objavljivati na društvenim mrežama
7. pokretanje i razvoj aktivnosti i usluga na društvenim mrežama – konačno otvaranje profila, stranice, kanala ovisno o vrsti društvene mreže te objavljivanje vijesti
8. evaluacija – pratiti reakcije korisnika

²⁸ Usp. Isto

9. trajno stručno usavršavanje i eksperimentiranje – uređivanje profila/stranice na društvenim mrežama, prilagodba promjenama društvenih mreža te kontinuirano prilagođavanje sadržaja interesima korisnika.²⁹

3.2. Primjeri programa medijske pismenosti

Djeca žive i odrastaju okružena brojnim medijima koji utječu na ponašanje, stavove, identitet i razvoj. S obzirom na to da su danas dostupni raznovrsni sadržaji, velika je vjerojatnost pronalaska neprimjerenih sadržaja koji štetno utječu na djecu. Osim roditelja, knjižničari mogu spriječiti loš utjecaj medija na djecu. Razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije medijska pismenost došla je do sve većeg izražaja. Medijska pismenost jedna je od ključnih kompetencija za život i rad u današnjem digitalnom svijetu koji se stalno i vrlo brzo razvija i mijenja. Različitim aktivnostima i radionicama knjižničari informiraju učenike i njihove roditelje na loše i dobre strane interneta i tehnologije.

Primjer takve aktivnosti jest „Dan sigurnijeg interneta“ koje svake godine u veljači organizira Insafe/INHOPE organizacija uz potporu Europske komisije u knjižnicama osnovnih škola. Cilj aktivnosti jest podići svijest o sigurnijoj upotrebi interneta i mobilnih uređaja među mladima i djecom te ukazati na nedostatke i loše utjecaje koje tehnologija stvara. Školske knjižnice pokušavaju ukazati na problem različitim razgovorima o temama sigurnog interneta, raspravama, praktičnim radionicama te istraživanjima edukativnog materijala.³⁰

Osnovna škola Vijenac u Osijeku, ove godine organizirala je zanimljivu radionicu pod nazivom „posudi i programiraj“ koja potiče digitalnu pismenost. Institut za razvoj i inovativnost mladih je donirao školskoj knjižnici micro:bitove za učenike od prvog do četvrtog razreda. To je maleno računalo, ujedno edukacijski uređaj kojim se može naučiti jednostavno programirati.³¹

Još jedan vrlo koristan projekt je „Dani medijske pismenosti“ kojeg su pokrenuli Agencija za elektroničke medije i Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Cilj projekta jest osvijestiti javnost o bitnoj ulozi medijske pismenosti kod roditelja, odgojitelja, nastavnika, a naročito kod mladih i djece.

²⁹ Usp. Šiptar, Dejan. Društvene mreže u školskim knjižnicama: potencijal i stvarnost. Zagreb: Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 2016. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/869263.Siptar_diplomski_rad.pdf (2019-07-09)

³⁰ Usp. Osnovna škola Vijenac. URL: <http://www.os-vijenac-os.skole.hr/skola/knjiznica> (2019-07-05)

³¹ Usp. Isto

Ove godine organizirano je ukupno 273 predavanja i drugih aktivnosti i radionica u vrtićima, osnovnim te srednjim školama u više od 90 gradova u Hrvatskoj. Projektu se mogu priključiti ne samo osnovne škole nego i vrtići, fakulteti, knjižnice, udruge i druge ustanove. Neke od tema o kojima se raspravljalo su: Pomoć djeci da bolje razumiju medije i razlikuju istinite od lažnih vijesti, „Youtuberi“ i „influenceri“, Upoznavanje s ulogom novinara i drugih medijskih profesionalaca i dr. Mnogi stručnjaci za medijsku pismenost slažu se da s medijskim opismenjavanjem djece treba započeti od trenutka kada počnu koristiti medije. Ovo je odličan projekt kojim se potiče medijska pismenost vrlo važna za napredovanje i uspjeh budućih generacija.³²

Jedna od tema projekta bila je i „guglanje“. Mladi teško mogu prepoznati relevantne izvore i istinite informacije u obilju izvora i informacija. Korištenje Wikipedije i kopiranje informacija s interneta česta je praksa kojom se služe. Upravo iz tog razloga, Knjižnica “Nikola Zrinski” iz Čakovca, 2013. godine osmislila je program “Guglanje za mudrice”. Cilj programa jest osvijestiti mlade o važnosti informacijske pismenosti i naučiti kako prepoznati relevantnu i korisnu informaciju. Program je koncipiran na otvorenom razgovoru s učenicima te pokazivanjem alata i pomagala koji im mogu u tome pomoći. Do sada su održane 92 radionice “Guglanje za mudrice” i na njima je sudjelovalo ukupno 2199 učenika.³³

Na „medijsko ponašanje“ djeteta utječu odrasli okruženi oko njega. Roditelj bi trebao pripaziti na to što dijete gleda na različitim medijima, kome poklanja pažnju u virtualnom svijetu, te koje likove preferira. Autor knjige „Daljinski upravljani“ A. Sigman, u svojoj knjizi otkriva kako pretjerano gledanje televizije usporava tjelesni metabolizam, zaustavlja razvoj dječjeg mozga, povećava agresivnost i može biti glavni uzrok depresije. Preporuča da roditelji gledanje televizije s djecom zamijene čitanjem knjiga ili druge korisne oblike zabave kao što je slikanje, pjevanje, crtanje, boravak u prirodi, sportske aktivnosti, kuhanje s djecom, igranje društvenih igara, odlazak u kino, muzeje, kazališta i slično. Smatra se da mediji uskoro neće nestati i zato je vrlo bitno reagirati na novonastalo medijsko okruženje. Roditelji i knjižničari su osobe koje komuniciranjem i aktivnostima pomažu u razvoju djeteta.³⁴

³² Usp. Dani medijske pismenosti. URL: <https://www.medijskapismenost.hr/dani-medijske-pismenosti-2019/> (2019-07-05)

³³ Usp. Guglanje za mudrice – guglajte, ali pametno, ili pitajte knjižničare. URL: <https://www.medijskapismenost.hr/guglanje-za-mudrice-guglajte-ali-pametno-ili-pitajte-knjiznicare/> (2019-07-10)

³⁴ Usp. Radeljak, Antonia. Utjecaj medija na djecu, 2016. URL: http://www.roditelji.hr/vrtic/utjecaj-medija-na-djecu/#_ftn1 (2019-07-10)

4. Zaključak

Suočeni smo s brzim tehnološkim napretkom koji zahtijeva promjene u radu školskih knjižnica. Pojavom digitalnih tehnologija promijenile su se potrebe korisnika pa tako i način njihova zadovoljavanja. Tehnologija može biti veliki izazov za knjižničare. Potrebno je stalno učenje da bi školski knjižničar napredovao i time utjecao na poslovanje školske knjižnice, pružanje usluga i zadovoljstvo korisnika. Cjeloživotnim učenjem je moguće držati korak s razvojem tehnologije. Jedan od teških zahtjeva za školske knjižničare jest biti uvijek „korak dalje“ u odnosu na druge djelatnike u školi jer bi školski knjižničar kroz permanentno stručno usavršavanje trebao promovirati nove trendove u obrazovanju i poučavati pri korištenju suvremene digitalne opreme. Biti informacijski pismen vrlo je važno za učenike i njihove buduće karijere. Iz tog razloga bitno je da školski knjižničari što ranije krenu podučavati učenike informacijsku pismenost. Školske knjižnice pripremaju djecu na budućnost, odnosno svojim aktivnostima žele osvijestiti djecu na prednosti i nedostatke koje donosi tehnologija, posebice internet. Medijska pismenost osposobljava djecu za kritičko promišljanje i daje im sposobnost samostalnog razmišljanja. Djeca će savladavanjem medijske pismenosti moći razumjeti složene poruke koje primaju putem različitih medija. Vrlo bitno je napomenuti kako mediji mogu pozitivno i negativno utjecati na ponašanje djeteta. Pozitivno utječu tako što mogu potaknuti kreativnost i maštu te proširiti znanje, a negativno tako što mogu spriječiti psihofizički razvoj, ako dijete provodi previše vremena gledajući samo zabavne, umjesto edukativnih sadržaja na medijima. Aktivnosti koje provode školske knjižnice kao što su „Dani informacijske pismenosti“, „Dan sigurnijeg interneta“ i mnoge druge, pokazale su se pozitivnim i korisnim načinom rada koji potiče informacijsko opismenjavanje među djecom i mladima te ujedno čine nastavu zanimljivijom i pomalo drukčijom od svakodnevne. Razvoj obrazovanja, uključivanje u suvremeno društvo i usavršavanje nezamislivo je bez korištenja knjižnice. Školska knjižnica treba poticati čitanje te biti mjesto gdje učenici stječu znanja i vještine za učenje kroz cijeli život.

Literatura

1. Anić, Vladimir. Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb : Novi Liber, 2003.
2. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara. Trajna izobrazba knjižničara i informacijskih stručnjaka u RH. URL: <http://cssu.nsk.hr/> (2019-07-15)
3. Dani medijske pismenosti. URL: <https://www.medijskapismenost.hr/dani-medijske-pismenosti-2019/> (2019-07-05)
4. Dukić, Zvezdana. Školske knjižnice u virtualnom prostoru: od mrežne stranice do virtualne zajednice učenja. // XXIV. Proljetna škola školskih knjižničara / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 23-32. URL: <http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1948&grupa=P%8A%8AKRH&vrsta=ZBI&H=proljetna-skola> (2019-05-03)
5. Dunderović, Tihomir; Rihtarić, Josip. Mrežni alati za e-školsko knjižničarstvo 2.0 // XX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Opatija, 2. - 5. travnja 2008. / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008. Str. 20-23. URL: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1944&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE%20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1 (2019-06-10)
6. Galić, Sanja. Profesija školski knjižničar u informacijskom društvu. // XX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Opatija, 2. - 5. travnja 2008. / Urednik Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008. Str. 14-19. URL: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1944&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE%20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1 (2019-07-02)
7. Galić, Sanja. Suvremeno školsko knjižničarstvo. // Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja 28, 2 (2012), str. 207-217. URL: <https://hrcak.srce.hr/95252> (2019-07-02)
8. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica-korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije : Altagama, 2004.
9. Kovačević, D., Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012.
10. Kunić, Ivana; Vučković Matić, Marina; Sindik, Joško. Korištenje društvenih mreža kod učenika osnovne škole // Sestrinski glasnik 22, 2(2017). URL: <https://hrcak.srce.hr/186119> (2019-06-15)

22. Vladilo, Ivana. Suradnja školskih knjižničara u informacijskom društvu. // XX. Proletna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Opatija, 2. - 5. travnja 2008. / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008. Str. 8-13. URL: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1944&H=proletna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE%20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1 (2019-05-03)